Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 181. **Mercuri în 16 (28) August.**

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Tacsa de inserţiuni:** 1 cm.☐ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: **Dr. George Candrea.**

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timişoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 **Telefon** (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

Cuib de surprinderi.

De la teribila moarte a lui Stambulov Bulgaria a devenit cuibul tuturor suprinderilor politice. Opiniunea publică europeană, presa tuturor naţiunilor — aproape fără esceptiune — făceá responsabil pentru crima din Sofia pe principele Ferdinand şi pe guvernul acestuia. Din Bulgaria însaşi veniau ştiri, cari în butul tuturor dementărilor oficiale şi semi-oficiale aveau timbrul mai mult al adevărului, de cât al tendenţiositătei, — ştiri cari povesteau de indignare contra actualilor detentori ai puterei de stat din Bulgaria, şi nu puţine erau şi de acelea, cari lăsau a deduce, că *Ferdinand de Coburg* nu mai are ce căută pe tronul bulgar. Într'aceea consultările familiare curgeau strună în privinţa re'ntoarcerei ori ne-re'ntoarcerei principelui Ferdinand la Sofia; deputaţiunea de peregrinagiu pe la Petersburg buciná în lumea largă splendidul succes al misiunei sale, ear' guvernul bulgar se spălá straşnic de odiul acusei privitoare la asasinarea lui Stambulov, — când o întorsătură măiestră a schimbat scena. Principele *şi-a luat curagiu* şi s'a re'ntors în capitala ţerei sale, unde a fost primit cu atâta alaiu din partea poporului, în cât lumea din afară stá buiguită şi nu ştiá ce se mai creadă despre cele ce se petrec în Bulgaria. Poporaţiunea e pe partea principelui, guvernul e sigur în posiţia sa cum nu se poate mai sigur, ear' metropolitul *Clement* face principelui între patru ochi un astfeliu de raport despre resultatul peregrinagiului, în cât principele stă sĕ-şi iasă din pele. Erá vorba, că unicul preţ al recunoaşterei e trecerea prinţului Boriş la ortodoxie. Ce e aceasta? nimica toată pre lângă marea importanţă a recunoaşterei!

Astfeliu se păreá, că mersul lucrurilor din Bulgaria şi-a luat earăşi cursul regulat, şi lumea puteá sĕ resufle mai liniştit. Dar' ca şi când Bulgaria ar fi farmecată sĕ fie stafia păcei, — a doua ori a treia ḑi după alaiul primirei şi aniversarea urcărei pe tron a lui Ferdinand, o telegramă vestiá earăşi lucruri îngrijitoare. Se spuneá a nume, că principele şi-a schimbat planul de călĕtorie; nu va merge la Varna, unde 'l aşteptă soţia şi prinţul, ci va rĕmânĕ în Sofia, — pentru-că „din provincie sosesc ştiri neliniştitoare“ ......

Ştirile neliniştitoare erau, că aderenţii lui Stambulov pregătesc rĕsbunare .... şi principele de sigur se va fi temut a eşi dintrĕ bajonetele garnisoanei sale ....

După aceasta ultimă ştire neliniştitoare a întrat pausă, o linişte moartă se păreá că domneşte acum în principatul de la ungiul Europei, dar' sub aceasta linişte ferbeá ceva grozav, nu mai puţin de cât o conjuraţiune contra principelui. Nu este încă confirmată ştirea sensaţională adusă de „Adevĕrul“, dar' perchisiţiunile domiciliare făcute cu atât de mare aparat în suburbiul capitalei bulgare, aflarea *bombelor*, şi mai pre sus de toate faptul, că resultatul perchisiţiunilor încă şi acum se ţine în cel mai mare secret, arată din destul, că ştirea „Adevĕrului“ n'a fost luată din vĕnt, ci *trebue* sĕ fie ceva la mijloc.

Apoi preste toate acestea mai e în pregătire şi o nouă şi stranià constelaţiune de partide. De sigur e ceva neobicinuit, ca armata sĕ fie trasă în luptele de partid, ba e şi periculos chiar, dar' ceea-ce în alte state este „nolli me tangere“, în ţeara lui Coburg e posibil, ba necesar chiar pentru susţinerea sa. — Un partid politic militar! La alt loc dăm programul acestui partid, din care se vede apriat, că *la spatele acestui partid stă însuşi principele Ferdinand.*

Abstragĕnd de la cestiunea, că oare consult e a duce armata în luptele de partid şi a o espune atacurilor în sobranie şi afară de sobranie, prin ce de sigur nu i-se va potenţă autoritatea şi încrederea ce trebue s'o aibă în ea naţiunea din a cărei cruntă sudoare e susţinută, — ni-se impune o alta întrebare: suferí-vor celelalte partide politice, ca un astfeliu de partid unic în feliul sĕu sĕ se ingereze în afacerile de stat? De sigur nu. Celelalte partide sunt cu mult mai jaluse şi mai fanatice, de cât sĕ priviască 'n linişte formarea unui partid nou şi periculos chiar pentru dînsele, ear' cei ce cunosc stările bulgare ştiu prea bine, că ce poate urmá din aceasta. Celelalte partide 'şi vor dá şi ele silinţa sĕ-şi câştige aderenţi în armată, ceea-ce de altcum nici nu e lucru aşa greu, pentru-că şi acum chiar sunt representate în armată partidele în tocmai ca şi în sobranie. De aceasta la urma urmelor nici n'avem sĕ ne mirăm dacă luăm în considerare, că partea cea mai mare a corpului oficeresc şi-a primit educaţiunea în Rusia, ori apoi în spirit rusesc. Afară de acestia mai sunt în Bulgaria 100 oficeri de origine din Macedonia, ale căror rudenii şi acum se află acolo. Acestia cu greu vor putĕ fi înduplecaţi sĕ între în noul partid militar ruso-fil; ear' cei cu sentimente liberale şi conservative nu vor întrá la nici un cas, ba uşor se poate întêmplá, că se vor aliá de fapt şi pe faţă la partidele, la cari pe basa convingerei lor tacite şi până acum au aparţinut.

Astfeliu, bun e Dḑeu, dar' e justificată temerea, că în curĕnd lumea va fi martoră la lupte de partid întrĕ poporul bulgar şi armata sa, provocate din nesocotinţa principelui Ferdinand, care — după cum se vede — nici nu mai alege în mijloace când e vorba de a-şi pune pe cap coroana de principe *legal*, recunoscut, al Bulgariei. Urmarea acestei constelaţiuni de partide însĕ va fi una dintrĕ cele mai primejdioase nu numai pentru persoana principelui, care în cas de nevoie totuşi aveá sprigin în armata unitară şi concentrată în jurul supremului ei comandant, ci şi pentru ţeară, — şi poate că tocmai pentru ţeară va urmá cel mai mare periclu, — — căci principii vin şi se duc, dar' ţeara rĕmâne.

Foişoara „Dreptăţii“.

Căldarea cu galbini.

— Tip din popor. —

E ḑi de vară, ḑi de lucru. Iliiă ţiglariul stă în birt şi bea, gândindu-se la ḑilele trecute. D'odată apare în uşă Petru Puiuţu şi se începe următoriul dialog:

— Bună djimineaţa paito, ḑice Petru cătră Iliiă.

— Mulţămim paito. Hai dă bie şi tu câta şpir, că de mult nu ci-am vĕḑut, unde ai umblat d'atâta vriĕmiĕ?

— Taci mĕ, sĕ nu ne-audă ciniva, că ni's a lui tertaif sol ti hol.

Iliiă înhoalbă din ochi de 'i es ca pumnul. Amêndoi se pun după aceea pe scaun şi ḑicĕnd „na“ şi „las nu măi împărţi cu mine“ — ḑisa românului — încep ei a vorbi şi de grâu, şi de ovĕs, şi de prune şi de şpir. Petru Puiuţu înghiţând încă una din „olbă“ îi face lui Iliiă una din ochiu, şi'l trage la o parte, ḑicĕndu-i:

— Mĕ, tu-mi eşci fraciele mieu, eu ţi-s fraciele teu, auḑitu-m'ai?

— Auḑit, na şi mai bie.

— Multam (înghite încă una. Petru e cam dus). Vrei tu puiule şi privighitoario sĕ cie faci gazdă? Ha?

— Io gazdă? Aia mi miiă prea prost. Dacă nu mi data miiă dâla Dumneḑeu sĕ fiu gazdă, apoi pacie bună, toacie-s in taină.

Petru căută în jur, că oare nu'l observă cineva, apucă capul lui Iliiă şi îi şopteşte în urechiă:

— Am aflat o căldăriă plină de galbini.

— De ga... ga... gal... bi... bini? Un... un... de? (Cugetai, că o sĕ-i sară ochii din cap de curiositate.)

— Banii-s la minie, număcie trebue sĕ mai ajuţi tu sĕ-i aducem.

— Haida. Ho! Dar' ai tu prĕ la cinie câţiva?

— Mi cârpa plină, ḑice Petru Puiuţu.

— Ţucumicie arată-mi. Măi Volt adu înc' o „olbă“.

Într'aceea scoate Petru cu mâna tremurândă o cârpă grea, plină, din busunariu, şi o pune cu cea mai mare băgare de seamă pe masă. Iliiă vĕḑându-şi viitoriul de aur, tremură de bucurie. Voiă sĕ strige „Cârnicienilor, proştilor, o poacie fi, voi cu mine vĕ prindjeţi ha, şi cu fracîele meu Petru Puiuţu.“

— Dacă ici ni avuţia, dă douĕḑeci dă ani tot la asta m'am gândjit, ş'acum eacă cam zgodjit.

— Arată, ţucucie, că mor, sĕ vadă Iliiă nenia cumis galbinii aia.

Petru desface cârpa. Iliiă rĕmâne înlemnit. Pausă generală.

— D'apoi aşa sĕ fie galbinii? Că ăsta misĕ'mpare că-i pămênt — dacă nu mis djochiat. Sau io nu vĕd binie.

— Sĕ vedje că eşci prost. Poacie fi, ai gângit tu că ţi-aduc ţie galbinii gata — număcie sĕ-i duci tu la Floarea a casă, ha? Ăsta-i pămênt din locu ala, undje's galbinii. Astă noapcie am fost pră djal, şi am vĕḑut, bată-mĕ Dḑeu dă-i minciună, sĕ'l ia pr'al dă mincie, aşa jucau galbinii nostrii ca George Nebunu la joc — îţi erá drag sĕ cauţi la ei. Io tot am păzit că până când joacă; după cie or gătat, io am vrut să mă duc acolo, însĕ dracu m'o liegat picioarele, şi până cie so vidjerat nu m'am putut mişcá, că dracii erau tot lângă minie.

— Doamne apără-mĕ! Gospodji pomilui (şi face cruce).

— Ascultă mă. Când s'o vidjerat, mă duc acolo, iau pămêntu ăsta şi mă duc djirept la baba Aniţa vrăjitoarea, şi 'i spun că iacă cie am păţit io. Ia atunci îmi dzîce: că după douĕsprece dzîlie la douesprece ciasuri, să mă duc acolo cu un priecien, să ne dăm dracului şi atunci banii-s a noştrii.

— Cio ḑis, să ne dăm dracului? Brrr!

— Spune-mi, vrei să cie dai dracului şi să fi bogat.

Iliiă 'şi pune capul întrĕ mâni, oftează adênc, cugetându-se.

Pausă generală.

— Mă — ḑice Iliiă — 'i vidjá tu, că cie dai şi dracului, şi nici bani nu ai.

— Mă nu fi prost, Aniţa mo spus, doară ia 'i soară bună cu dracu al dă prăstă bani.

— O fi, numa io dracului nu mă dau, mai binie rĕmân Iliiă ţiglariul, de cât Iliia a dracului. Dar tu cie faci?

— Io maş şi dá, şi aş şi remâniá ... (se gândeşte) ... mă, binie dzîci tu, sĕ i dăm dracului banii aia şi să fim noi Cârnicieni dă omenîe. Na bie!

— Volt înc'o „olbă“.

Florinel.

Adunarea „Associaţiunei Transilvane".

(Raporl special al „Dreptăţei".)

Blaşiu, 25 August n.

I.

Blaşiul earăşi se pregăteşte de sĕrbătoare. „Associaţiunea Transilvană", unica reuniune culturală de caracter general românesc pentru noi, supuşii coroanei ungare, are sĕ-şi ţină aici, în acest istoric centru şi focular al culturei naţionale obicinuita sa adunare. Ori-cât de mult s'ar esceptioná ţinuta, activitatea şi starea „Associaţiunei", fapt este. că în ea avem un cadru binehotărît şi destul de larg. în care lucrând cu toţii sĕ espunem roadele muncii noastre spirituale în serviciul „literaturei române şi culturei poporului român". Cadrul acesta esistă acum de ani mulţi şi îmbrăcat este cu coloritul ce istoria dă lucrurilor. În el încap toţi românii transilvaneni fără deosebire de nuanţe politice sau confesiune.

Eată de ce în adunările „Associaţiunei", ori-cât de departe ar fí ele de ceea-ce ar trebuí sĕ fie, eu vĕd în totdeauna o însoţire sĕrbătorească a fraţilor de un sânge şi de o mamă la opera culturală a poporului nostru, la care una suntem, una trebue sĕ fim ori şi ce credeu religios ori politic am profesá.

În aceasta cred eu, că zace însemnatatea „Associaţiunei", şi dacă acum în lucrările sale ea nu corĕspunde aşteptărilor, apoi în aceasta ideiă reside farmecul, pre care totuşi îl au adunările ei, şi care totuşi deşteaptă un interes deosebit la *întreg* poporul nostru.

Acest interes mi-se pare că adunarea din est an l'a deşteptat în mĕsură mai mare. De-o parte împregiurarea, că adunarea se ţine în *Blaşiu*, de altă parte un interes mai víu, care se pare a cuprinde şi pe cei cari până acum numai critisau, ba aproape huliau, pre cum şi alte împregiurări, ne dau deja nădejdea, că adunarea aceasta are sĕ fie una dintrĕ cele mai importante.

În această adunare se vor modificá *statutele* „Associaţiunei". Modificarea este provocată printr'o ordinaţiune a guvernului.

Cum se vor face modificările. nu ştim, aceasta abia poimâne va vení la desbatere. Dintr'un project esmis de la comitetul central sibian, în care am putut sĕ arunc o fugitivă privire, apare că cadrul „Associaţiunei" se va lărgí. Până acum numai ardelenii puteau fí membri ai „Associaţiunei", stipendiile ce Associaţiunea le administrează sunt restrînse numai la Ardeal. Acum prin § 8 din project se prevede o lărgire a cadrelor Associaţiunei peste *toţi* românii de sub coroana s.-tului Stefan.

De altă parte însĕ, aşa se dice şi se discută acum pretutindeni, prin noul project se intenţionează o centralisare a întregei puteri de guvernare în mânile comitetului central din Sibiiu. Această intenţiune a provocat resens şi va dá ansă la discuţiuni, cari cu tot dreptul vor ţintí la combaterea projectului. In acest timp democratic, cu atâtea înclinaţiuni de autonomie, e foarte firesc lucru dacă centralismul nu află aderenţi. Dar' şí de altcum e un fel de contradicere întru a voí sĕ lărgeşti terenul de activitate al „Associaţiunei" înrolând sub stindardul ei pe toţi Românii, fără de nici o deosebire dacă-s bănăţeni, ungureni ori ardeleni, şi întru a voí sĕ concentrezi toată puterea în mânile a lor câtorva oameni din Sibiiu.

Din contră ar trebuí lăsată cât mai multă ingerinţă şi drept despărţemintelor şi adunării generale, căci numai astfel se va mărí interesul sincer faţă de „Associaţiune", căci numai astfel se va simţí, ceea-ce trebue sĕ se simtă: că „Associaţiunea" nu este a *unora,* ci a tuturor, nu este în mâna unor singuratici X. Y., ci a întreg poporului român de sub coroana ungară.

Vom vedè în fine cum va hotărí adunarea generală, până atunci eu voiu sĕ vĕ raportez.

*

— Pregătiri şi prospecte. —

De şí încă 3 dile sunt până la diua adunării, totuşi oaspeţii sosesc deja din diferite părţi. Blaşiul, care în timpul feriilor, când *cetăţenii* lui obicinuiţi, tinerii, ii lipsesc, este ca şi mort, a înviat. Întrĕ oaspeţii mai întâiu sosiţi, nici nu trebue doar' sĕ mai amintesc, este şí raportorul esmis al *„Dreptăţii"*, scriitorul acestor şire.

Pre când însĕ încep a sosí oaspeţii din afară, lipseşte Metropolitul Blaşiului, P. S. Sa Dr. V. Mihályi, care de mai o sĕptĕmână petrece în Pesta, ocupat la o comisiune, care pregăteşte instrucţiunea, pe care episcopatul catolic de ambele rituri va edá-o în preajma reformelor bisericeşti. Pe astădi erá sĕ sosiască şi P. S. Sa, dar' n'a sosit. Un feliu de nelinişte a cuprins din această causă pe mulţi. În popor s'au lăţit chiar vesti, pe cât de naive, pe atât şi de — crudele. Poporul dice întrĕ altele, că pe Metropolitul l'au „dus Ungurii, ca sĕ nu poată fí la adunare". În ultimul moment aflu. că a venit de la Pesta o telegramă, că Metropolitul va sosí pe mâne dimineaţă.

Astădi la amiadi au sosit membrii capelei orăşeneşti din Sibiiu. cari au sĕ facă orchestra la *„Mănăstirea de Argeş"*, composiţiunea cea mai nouă şi cea mai mare a dlui Iacob *Mureşianu,* care va formá ultimul şi cel mai interesant punct al concertului. Ei sunt toţi saşi, ceea-ce apare curios la adunarea „Associaţiunei".

Astădi d. a. s'a şí ţinut o probă generală cu orchestra dimpreună. Este prima în feliul acesta, cu toate acestea merge foarte bine şi astfel concertului i-se promite un splendid succes. D. *Mureşianu* conduce însuşi probele şi va conduce şi la concert. Zelosul profesor de şí neobosit, este cam eşofat, şi mulţi ii prevestesc, că după concert are sĕ se pună la pat. Dorim cu toţii, ca prevestirea sĕ nu se implinească, ca sĕ guste cu plăcere satisfactiunea ce va simţí şi laudele. ce i-se vor aduce cu tot dreptul.

Balada nemuritoriului *Alesandri* şi-a aflat în fine un interpret, care aşa cred că a reuşit sĕ-i fie un interpret fidel. După concert voiu scrie mai detaiat. Şí până atunci pot spune, că balada este împărţită în coruri şi soluri. Solurile sunt împărţite astfel: Naratorul este d. *Vasiliu,* care a concertat şi prin Banat. Dînsul a sosit aici, ca sĕ dee concert, ear' d. *Mureşanu* l'a încredinţat cu un rol, pre care de altcum el îl studiáse şi înveţase deja d. J. Banciu. Rolul lui *Negru Vodă* îl are d. Traian *Mureşanu,* fratele profesorului Jacob Mureşianu, cel al *Ciobanului* Dr. Victor *Smigelski,* profesor de teologie. Rolul *Manole* îl cântă d. *Purecel* din Bucureşti, ear' pre cel al *Anei,* soţia meşterelui Manole, doamna *Curşui,* profesoară în Blaşiu.

Austro-Ungaria.

Pata neagră. Guvernamentalul *„Tolnavármegye"*, despre care „F. N." susţine a stá în relaţiuni intime cu ministrul de interne *Perczel* Dezsö, scrie următoarele: „În cercurile intime ale guvernului se vorbeşte, că alegerile de deputaţ ce ar fi fost sĕ se ţină în anul viitoriu vor fí amânate pe un an. Amânarea aceasta o motivează dicênd, că alegerile dietale sunt incompatibile cu „strălucita" sĕrbare milenară a esistinţei „naţiunei", de oare-ce *petele negre* ale acestor alegeri ar putè sĕ conturbe armonia sĕrbărilor milenare."

Ori-ce comentar e de prisos!!

România.

Navigaţiunea română pe mare. Regia monopolurilor statului aduce la cunoştinţă generală, că de Luni, 26 August n. 1885 vaporul *Medea* va începe cu serviciul de pasageri pentru *Constantinopol* după următoriul itinerariu:

Ducere.

Plecarea din *Brăila* Luni, 26 August, 6 oare seara.

Plecarea din *Galaţi* Marţi, 27 August, 8 oare dimineaţa.

Plecarea din *Tulcea* Marţi, 27 August, 3 oare 30 m. p. m.

Plecarea din *Sulina* Marţi, 27 August, 8 oare seara.

Plecarea din *Constanţa* Mercuri, 28 August, 12 oare amiadi.

Sosirea la *Constantinopol* Joi, 29 August, 8 oare dimineaţa.

Întoarcere:

Plecarea din *Constantinopol,* Vineri, 30 August, 12 oare ameadi.

Plecarea din *Constanţa,* Sâmbătă, 31 August, 12 oare ameadi.

Plecarea din *Sulina,* Sâmbătă, 31 August, 10 oare seara.

Plecarea din *Tulcea,* Duminecă, 1 Septembre, 7 oare dimineaţa.

Plecarea din *Galaţi,* Duminecă, 1 Septembre, 4 oare p. m.

Sosirea la *Brăila,* Luni, 2 Septembre, 6 oare dimineaţa,

Tariful de mărfuri şi pasageri se află la disposiţiunea publicului la agenţiile generale ale *Serviciilor maritime române în Constanţa* şi *Constantinopol,* şi la sucursalele lor din *Brăila, Galaţi, Tulcea* şi *Sulina,* (agenţii generali d. W. F. *Newman* la *Constanţa* şi I. Al. *Seymery* la *Constantinopol),* de unde se pot luá şi alte informaţiuni.

Străinătate.

Nou partid în Bulgaria. (Sofia, 27 August.) Între evenimentele petrecute în timpul din urmă în Bulgaria ocupă un loc nu neînsemnat formarea partidului militar, a cărui devisă e *„Trăiească principele"* şi *„Jos cu constituţiunea"*. — Wojenni List în nrul sĕu mai recent publică deja şi programul partidului. Scopul noului partid e: *apĕrarea principelui contra poporului* (!!) Cu privire la politica internă programul pretinde schimbarea raporturilor actuale. — Guvernul — dice Wojenni List — procede în mod volnic la alegeri, la cari poporul nici nu poate participá în sens constituţional, guvernul îşi alege pentru sobranie oameni de ai sĕi, în oficii încă denumeşte numai oameni aderenţi de ai lui, cari apoi asupresc poporul şi prin aceasta *aţîţă numai antipatia faţă cu principele.* De aceea cel mai bun lucru ar fí denumirea unui dictator şi cassarea constituţiunei actuale. Pentru limpedirea turburatei situaţiuni de acum a Bulgariei e lipsă de o mână tare — fie şí a unui tiran — carea sĕ pună capĕt dominaţiunei actuale a miticilor tirani, — şi de aceea devisa partidului e: *Jos cu constituţiunea.*

Trecênd apoi la politica esternă, programul continuă astfeliu:

Pentru ducerea la îndeplinire a misiunei noastre *avem lipsă de ajutoriu.* Dar' cine ni'l va dá? puterile apusene n'au ajutat nici când Bulgariei. Austro-Ungaria chiar şi *turburările din Macedonia* voieşte sĕ le întrebuinţeze spre a ajunge mai uşor în Salonic; Rusia e unica putere, care poate şi şí vrea sĕ ne ajute.

Dar' din libertatea bulgară nu-i permis sĕ cedăm nimic. Trebue sĕ fim cu băgare de seamă, căci între rusofili sunt mulţi trădători, Stambulov a avut dreptate, că i a persecutat. Radoslavov e unicul, care ar putè sĕ 'l supliniască fără ca ţeara sĕ se pună în contra guvernului.

Cel mai bun ajutoriu însĕ zace în propriile noastre puteri. Întreagă Bulgaria trebue sĕ se înarmeze — după esemplul puterilor apusene — aşa, ca *ţeara întreagă sĕ apară ca o casarmă!* Sĕ luăm esemplu de la Prusia, carea astfeliu lucrând şi-a realisat totul şi a devenit mare.

Acesta e programul celui mai nou partid din Bulgaria. *Conducerea partidului se află în mâni de ale oamenilor din curtea principelui.*

Pentru agitaţiunile macedonene. (Sofia, 26 August). Spre a putè fi esmis comitetul macedonean în Europa pentru *a agitá în interesul realisărei complete a contractului de la Berlin* s'au emis două mii de acţiuni de câte 100 fr., replătibili fără interese. Se dice, că până acuma sunt subscrise deja acţiuni în preţ de preste 50.000 de fr.

Proselitul bisericei bulgare. (Sofia, 26 August.) „Cor. Pol." raportează, că Msgrul *Nil,* care până acum fusese mulţi ani episcopul gr. cat. al bisericei din Cucuş, şi vicariu apostolic papal în Salonic, s'a *re'ntors* în sinul bisericei bulgare, al cărui membru fusese vre-o douĕdeci de ani. Spre a putè face trecerea a mers la Sofia, unde a fost şí susceput deja în sinul bisericei bulgare. — Guvernul i-a sistemisat salariu anual.

Rivalisări pentru colonii. (Londra, 27 August.) *Daily Telegraph* de eri publică un sensaţional articol despre rivalisarea Angliei şi Franciei în colonii, dicênd între altele, că Anglia ar trebuí, ca prin continuă sporire a flotei sĕ deie Franciei a înţelege, că e gata sĕ poarte de nou rĕsboaie ca cele din seclul XVIII.

Corespondenţă.

Chernecea, în August n.

(Un proces de 20 ani finit.)

După iritare şi îndelungată răbdare de 20 ani, s'a finit şí procesul urbarialiştilor din Chernecea. Câtă umblare şi câte spese au trebuit sĕ îndure sĕrmanii cherneceani, până ce au căpĕtat aceasta sentinţă destul de amară. În diua de 19 August a sosit comisiunea constătătoare din un jude, doi advocaţi şi doi ingineri, la faţa locului, spre a publicá sentinţa. Tot în diua aceasta s'au început şí tractativele de împăcare. Unul mai lăsá, altul mai dá. Sentinţa curiei a fost următoarea: Satul are sĕ primiască 88 jugĕre catastr. de pădure (care e deja tăiată) şi despăgubire de 37 jugĕre.

La espunerea parochului Victor Poruţiu, satul puţină dobândă ar avè din pădure, care e deja tăiată, recomândă ca sĕ se ceară de

la domnii de pământ pământ arătoriu și de pășunat. Două ḑile au durat tractativele, până când în sfērșit și la stăruința Dlui advocat Novac s'a făcut următoarea împăciuire: Satul a primit 90 jugère catastrale de arătură și de pășune, cu care satul acum e cu mult mai îndestulit de cum ar fi fost cu pădurea.

E de așteptat acum, ca cu aceste 90 de jugère sē fie împărțeală rațională și bună, ca satul sē nu mai fie constrîns a colindă după puțină pășune. Domnii parochi earā sē fie la culme, sē nu treacă din vedere interesul bisericei și al școalei, — de care interes nici nu dubităm. De și resultatul nu e de tot înfloritoriu, dar', mulțămită Domnului, că baremi s'a gătat procesul.

Către inimile generoase.

Din un centru al fraților nostri ardeleni, din frumoasa comună *Mercurea*, unde s'a pus basa actualei noastre lupte politice prin conferența națională de la 1881, ne vine un dureros apel la inimile generoase ale tuturor românilor. Suntem convinși, că apelul fraților nostri va aflá rēsunetul dorit și în inimile bănățenilor, cari vor întinde nefericiților o rază de mângăiere făcēndu-le parte de ceva ajutoriu din belșugul cu care i-a binecuvêntat Dumneḑeu pe întinsul și roditoriul șes al Banatului.

Promițēnd din a nostră parte, că vom trimite inmediat la destinațiunea sa ori ce ajutoriu ce ni-se va pune la dispositiune din partea publicului nostru, — lăsăm în cele următoare sē vorbiască înșiși mercurenii:

Stimate Domnule!

Când cineva este atins de soarte prin vre-o nenorocire, simțul de caritate și umanitate ne îndeamnă a aduce consolare și ajutoriu celui nenorocit; — cu atât mai mult ne vom însufleți de aceasta datorință, când nenorocirea nu cade numai asupra unui singuratic individ, ci se estinde asupra mai multor familii întregi.

Un foc cumplit, care a isbucnit în 23 Iulie (4 August) a. c. în comuna Mercurea din comitatul Sibiiu, a prefăcut în cenușe locuințele, șurile pline cu recolta din acest an, grajdiurile cu vitele, carēle și alte utensilii agricole a 19 familii românești, cari și până aci formau partea cea mai sēracă a populațiunii din aceasta comună.

Acesti nenorociți, cari prin muncă grea și onestă de ani întregi au ajuns abia în stare de a se vedè pe sine și familiile lor ocrotiți de ploi și ger sub scutul unei locuințe omenești, — cari după grea sudoare se bucurau de grânele și nutrețul adus a casă, — în timp mai scurt de cât 3 oare au fost de nou isbiți în neagra miserie, — aruncați pe strade, — espuși perirei de foame, pentru că nimic, afară de vieață și hainele de pe ei nu au putut mântuí din flacări.

Strigătul de desperare al acestor nenorociți a îndemnat pe mulți conlocuitori de a le aduce primul ajutoriu, pentru a-'i scutí cel puțin de chinurile foamei; — acest ajutoriu însē, în comparație cu lipsele lor, este numai ca o picătură în mare.

Deci, pentru a-'i scoate din miseria de cerșitori, și pentru a le mijlocí posibilitatea de a-'și vedè reedificate locuințele lor cât mai curênd, — mai mulți locuitori din aceasta comună, pătrunși de simțul de umanitate, constituindu-se într'un comitet au hotărît, ca în numele celor nenorociți prin foc sē facă apel la marinimositatea publicului pentru ajutorarea celor lipsiți.

Drept aceea, stimate Domnule, comptând la sentimentele Dvoastră nobile, ne permitem a Vē adresá acest apel cu rugarea, ca sē binevoiți a întreprinde o colectă de daruri și contribuiri benevole între amicii și cunoscuții Dvoastre, folosindu-vē pentru consemnarea acelora de o listă — pe care Vē rugăm a o înapoiá — cu ori-ce resultat, până la 1/13 Septembre a. c.

Cronică.

Timișoara, 28 August n.

O știre durerească. Din *Ciacova* primim întristătoarea știre că tinērul econom **Ion M. Roșu** a murit. Rēposatul a fost un zelos colaborator al *„Foaiei de Dumineca“* ale cărei coloane adrese erau pline de poesiile lui poporale, scrise simplu dar' cu simțēmênt. Multe din aceste poesioare pe cari Roșu le scrise și le dedicase cu atâta dragoste și simțēmênt „Martirilor“, „Națiunei române“ „dr-ului Branisce“ etc. se aflà pe masa procuraturei și a tribunalului de aici ca încriminate pentru conținutul lor *agitatoric,* și cine știe câte și mai câte ar fi avut tot aceeași soarte, dacă o rēceală nu ar fi înfiltrat în plămânile bietului poet baccilul boalei de pept, rapindu-l astfeliu dintrē noi în etate de abia 19 ani. Odichnească în pace, căci memoria 'i este binecuvêntată.

O comună cinstită. Ni-se raportează din *Izvin,* că representanța comunală de acolo a respins eu unanimitate abonarea prăpăditei fițuice cunoscută sub numele de „Controla“, care pentru organele comitatense este numită acum de organ oficios. Felicităm din inimă pe bravii representanți comunali din Izvin, ca pe oameni de omenie și conștii de chiāmarea lor, ear' celorlalte comune le atragem atențiunea asupra acestui fapt pe cât de frumos pe atât de românesc.

Necrolog. Doamna Christina Melcesco *Maniu* n. de Bocskay, după un morb îndelungat fiind împărtășită cu sfintele taine și-a dat blândul și nobilul suflet în mânile Creatorului la oarele 10 seara în 26 l. c. în etate de 62 ani. Remășițele pămēntești se vor așeḑá spre eternă odihnă după ritul greco oriental în 28 l. c. în cementeriul mare gr. or., plecând convoiul la oarele $2^1/_2$ după amiaḑi din casa propriă. Cu inimă zdrobită de durere împărtășim tuturor rudelor, prietinilor și cunoscuților ireparabila grea lovitură ce o am îndurat. — Timișoara, la 26 August 1895. Țerina fie-i ușoară și binecuventată memoria! Costa Maniu, soț. Stefan Stan Melcesco, fiu. Elvira și Eugenia Farchescu, nepoți. Zosim și Cristina Lipovan, unchiu și mătușă. Iosif Farchescu, ginere. Mina Nemoian și soția Ermiona Petroviciu, Blasiu de Iványi și soția Margineanu, cu familiele lor. Ilca Monti, Ludovica Monti, Maria-Isabela Monti, nepoți de soră. Constantin Petroviciu, cumnat. Veta Golumbeanu-Melcesco, cumnată.

O crimă sensațională în Sibiiu. Cetim în *„Tribuna“*: În noaptea spre Dumineca a fost omorîtă în strada Schewis Nr. 10 o femeie și o copilă. Femeea cu numele Catarina *Sóos* ținea o boltiță unde vindea rachiu și de-ale mâncării. Ancheta judecătorească despre acest omor a dovedit următoarele: Sâmbătă noaptea până târḑíu au beut în boltița femeii mai mulți indiviḑi, cari depărtându-se au lăsat pe femeie singură cu servitoarea (o fetiță de 13—14 ani). După ce ele s'au culcat și au adormit, ucigașul, care după toate probabilitățile s'a ascuns în odae, a lovit-o în cap mai întâiu pe femeie și pe urmă pe fată; pe amēndouē le-a străpuns apoi cu mai multe lovituri de cuțit. Femeea a murit în grabă, fetița însē a manifestat resistență, ceea-ce se poate constată de pe tăieturile eserciate asupra mânilor. Ucigașul a căutat banii femeei despre care aveá cunoștință, dar' nu i-a găsit, ci în schimb a furat ce a găsit în boltiță, mai cu seamă țigări, și pe urmă s'a depărtat pe fereastră. Toate aceste s'au întêmplat în tăcere, în cât nu se știá până dimineața nimic. Avisată de poliție a descins la fața locului o comisie din partea tribunalului criminal, care a făcut cercetare. S'au arestat până acum trei indiviḑi, ear' gendarmii caută pe un om pe care l'ar fi vēḑut mergēnd plin de sânge spre Poplaca. Vestea acestei crime a causat mare sensațiune.

Apel.

Fiind pus pe 15 August st. v. terminul pentru prenumērare la opul *„Re-amintiri despre Turcia“* de Lakos Lajos, tradus în l. română de subscrisul, rog pe toți onorații domni cărora li-s'au trimis coale de prenumērațiune, sē binevoiească a mi-le retrimite în timpul cel mai scurt, eventual a mē avisá despre resultatul colectărei, pentru ca sē pot dá manuscriptul la tipariu și sē pot fixá numērul esemplarelor ce vor fi a se tipări.

Timișoara, la 16/28 August, 1895.

Aureliu Trif
colaborator la »*Dreptatea*«.

Serviţiul telegrafic
al ḑiarului „Dreptatea„.

Blașiu, 27 August n.

Adunarea „Asociațiunei“.

La $8^1/_2$ s'a început sta liturgie, celebrată de însuși metropolitul cu mare asistență de canonici și alți preoți. Concionatorul Dr. Seb. *Radu* a ținut predică. La biserică a fost întreg comitetul și mult public distins, domni și doamne.

Ședința primă s'a deschis la $10^1/_2$ în sala de gimnastică.

Sala este îndesuită de public, galeria ocupată de tinerime și puțini țerani.

La intrarea Sa în sală Metropolitul Mihályi a fost víu aclamat cu „sē trăiească“ Metropolitul ocupă loc aproape de comitet. Din partea administrațiunei asistă pretorul Simonfy Alajos.

Proședintele deschide ședința cu o scurtă, dar' foarte potrivită vorbire, care a fost de câteva-ori întreruptă de vii aprobări. În vorbire se accentuează cu satisfacțiune creșterea de interes pentru „Associațiune“.

„Puteri noue și viguroase — ḑice cuvêntul de deschidere — se grupează în jurul „Associațiunei“ și promit cu însuflețire concursul lor. *Dacă au fost desbinări pe alte terene, acestea sē dispară pe terenul cultural.* Sē punem umēr la umēr mic și mare, *tinēr și bētrân* sē ne însoțim la opera culturală“.

În aceste cuvinte, aprobate de public, se anunță întrarea tinerimei în lucrarea pentru Associațiune.

Se cetește raportul general.

Se aleg 4 comisiuni:

Pentru censurarea raportului se aleg Dr. V. Hossu, Dr. Mihu și Arseniu Vlaicu.

Pentru cesurarea socotelilor: Vas. Podoabă, George Bărbat și Aug. Nicoară.

Pentru projectul de modificare a statutelor: Dr. Al. Grama, can., Dr. Francisc Hossu-Longin și Dr. Iosif Blaga.

Pentru incassarea tacselor și înscrierea de noi membri: Stefan Pop, preot, Iuliu Brut Hodoș și Constantin Colbași.

Mai multe cereri se împart comisiunilor.

Gavriil *Pop,* can., propune sē se creeze 2 stipendii pentru elevi, cari se învețe la școala de sculptură din Zlatna.

G. B. *Duică* face următoarele propuneri subscrise de mai mulți tineri:

1. Despărțēmintele pot sē întrebuințeze pentru scopurile lor 40% din tacsele de membri.

2. În comitet sē se institue referenți de specialitate pentru toate ramurile de activitate ale „Asociațiunei“.

3. Organul „Associațiunei“ sē apară și mai departe cu un nou program (care se specifică).

4. Secretariul sē facă anual raport despre mișcarea literară la românii din Ungaria, care sē se cetiască la adunarea generală.

Propunerile se dau comisiunei pentru statute.

N. *Mănegut* protopresbiter, propune, ca „Associațiunea“ sē iee în mână *„reunirea confesională“* a românilor, care însē în colisiune cu § 3 din statute, nu se admite.

I. *Costin* propune un premiu pentru o carte în care poporul sē i-se facă cunoscute *drepturile cetățenești,* ca sē se deștepte în țeranul român conștiența de cetățean.

Propunerea se primește cu aclamațiune și se predă comisiunei.

La $11^1/_2$ oare se suspinde ședința, pentru a se înscrie noi membri.

*

Blașiu, 28 Aug. 8 oare 10 m

În ședința de eri s'au ținut (nedescifrabil) disertațiuni. S'au încassat cu totul 500 fl. ca tacse de la membri. La banchet au luat parte 250 persoane.

Primul toast l'a ținut președintele Associațiunei I. M. Moldovan, închinând pentru Majestatea Sa și pentru Metropolitul Mihályi, care ține presidiul de onoare.

Metropolitul a vorbit apoi foarte frumos, între nesfērșite aplause ale numērosului public. Ultimul toast l'a ținut Dr. Aug. Bunea, care a fost culmea însuflețirei.

Concertul dat cu acesta ocasiune a rēușit de tot splendid. Magistrului capelei, Iacob Mureșianu, i-s'a predat o cunună frumoasă.

Compositiunea „Mănăstirea de Argeș“ s'a dovedit foarte classică. Publicul foarte numēros și distins. Metropolitul a fost víu aclamat.

Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de **la 12 fl. la 10 fl. pe an.**

Astfeliu manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sě fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărè și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea invităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă	fl. 10·—
„ semestral	„ 5·—
„ treilunar	„ 2·50
„ lunar	„ 0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă . . .	Frci 37·—
„ semestral	„ 18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numěrul sub care au primit până acum foaia, ori sě lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Bursa de Budapesta din 26 August 1895

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	124.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4 1/2	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4 1/2	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „ . . .		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4 1/2%	100.75
„ „ „ „ croate . . „	4 1/2%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . .	4 2/10	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4 2/10%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . .	4 2/10%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . .	4 2/10%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl. . . .	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4 1/2%	100 15
Obl. c. fr. bulg.	6%	122 —
„ cu prem. sêrb. 100 fr.	3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.)	3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeș-Bega	5%	140.—

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ intreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . . .	435.75
„ „ „ pe acții Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ și comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu . . .	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K. . .	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu . . .	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. și ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuliu . .	—.—

Scrisuri fonciare.

„Albina“, inst. de econ 5%	100.76
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	101.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5 1/2%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4 1/2% 40 ani . . .	99.—
„ „ „ „ 4 1/2% 50 ani . . .	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.25
„ „ „ „ „ 5 1/2%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4 1/2% om. VI. .	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani . . .	—.—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis. 4 1/2% . . .	100.50
„ I. de credit din Timișoara 5% . . .	102.—
„ I. „ „ „ „ 4 1/2% . . .	99.50
Înprumut. băncii ung. hipotec. 4%	128.50

Licitațiune minuendă.

Pe basa încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 20 Maiu a. c. Nr. 371 și ddto 17 Iuliu a. c. Nr. 2047 B., se escrie licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a salei de învěțământ și a bisericei din comuna Apadia.

Prețul de esclamare la edificarea salei de învěțământ e 937 fl. 03 cr., ear' prețul de esclamare la edificarea de nou a bisericei e 7507 fl. 99 cr.

Licitațiunea se va ținè în **27 August — 8 Septembre a. c., la 10 oare a. m.,** în cancelaria oficiului parochial din Apadia.

Reflectanții vor avè a depune la începutul licitațiunei 10% vadiu în bani gata sau în hârtii de vaioare.

Planurile și specificațiunile de spese și měsuri se pot vedè ori-când la oficiul parochial gr. or. rom. din Apadia p. u. Delinești.

Se vor admite ca licitanți numai oameni probați de omenie și esperți.

A p a d i a, în 11/23 August 1895.

Nicolae Cornean, preot, președ. comit. paroch. Ioan Trandafir, not. com. paroch.

94 (3—2)

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.